

УДК 342.716+342.41

В.О. ВЕКЛИЧ, Київський національний університет харчових технологій

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ БАЧЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ Й ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА ЯК ГОЛОВНОЇ ФУНКЦІЇ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ ЮРИДИКО-ЛІБЕРТАРНОГО ПРАВОРОЗУМІННЯ

Ключові слова: функція держави, юридико-лібертарний підхід, абсолютний мінімум свободи, «олюднення людини», агресивне насилля, ненасильницька діяльність, формальна рівність

Наукова проблематика щодо визначення функцій сучасної української держави сформульована як нагальна з моменту проголошення її незалежності, обумовлена виникненням у цьому зв'язку необхідності здійснення самостійного державотворення. Конституційне закріплення України як демократичної, соціальної і правої держави визначило її сутність та соціальне призначення, виділило головні чинники формування напрямків діяльності. В їх переліку людина постає як найвища цінність. Сучасне вітчизняне бачення історично життєздатного універсального ідеалу людства – невід'ємності прав людини, зумовлює теоретичне правове дослідження їх забезпечення. Пріоритетного значення у цьому напрямку набуває повне і чітке виявлення функцій держави, визначення форм і методів їх реалізації. Наповнення їх конкретним змістом допомагає реальній оцінці можливостей держави, сприяє глибшому розумінню механізму її взаємодії зі всіма структурами суспільства у вирішенні найбільш важливих політичних, економічних, соціальних, екологічних, культурних і інших завдань. Результативність опрацювання зазначеного питання може як

стабілізувати умови розвитку суспільства та справити творчий (креативний) вплив, так і підсилити його кризовий стан.

Сьогодні у вітчизняній та зарубіжній юридичній літературі напрацьована певна кількість наукових досліджень, присвячених проблемам функціонування української держави. Але праці, що відображають суть і зміст забезпечення й захист прав і свобод людини як окремий напрямок діяльності держави в умовах поглиблення політичної реформи, вибору європейського шляху розвитку суспільства, майже відсутні. Найбільш теоретичного осмислення дістали питання особливостей сучасних інтерпретацій змісту самої категорії «функції держави». Забезпечення ж прав людини як особливий і надзвичайно важливий напрямок діяльності держави і як головна її функція віднаходить лиш свого початкового висвітлення і має дискусійний характер.

Саме такі обставини зумовили необхідність звернення до зазначеної проблематики та постановку науково-пізнавального завдання стосовно визначення можливого змісту функції сучасної держави щодо забезпечення й захисту прав і свобод людини і громадянина, яка на даний момент вбачається нами як головна. Оскільки саме через неї відбувається інтерполяція (чи реалізація) переважної більшості інших функцій держави щодо кожного окремого індивіда (а відтак забезпечується і сприйняття ним самої держави як органічного елементу забезпечення життєдіяльності). Окрім цього можна також відзначити недостатнє її розуміння особами, причетними до реалізації державної політики.

У процесі дослідження цієї наукової проблеми нами в якості методологічної бази були використані теоретичні здобутки вітчизняних та зарубіжних вчених-юристів. Таких, як В. Авер'янова, Р. Алексі, О. Аніскевич, М. Антонович, Л. Беломестних, О. Білоскурської, С. Бобровник, В. Брюггера, М. Вітрука, К. Волинки, О. Волянської, Л. Глухареві, Р. Гринюк, А. Зайця, О. Зайчука, Г. Іваненко, С. Калашнікова, В. Капіцина, О. Кіндратець, М. Козюбри, А. Колодія, О. Костенко,

Ю. Кравченка, В. Лапаєвої, К. Левченко, В. Лозанського, О. Лукашевої, І. Магновського, М. Марченко, Д. Мутагірова, В. Назарова, В. Нерсесянця, А. Олійника, Н. Оніщенко, В. Погорілко, Т. Присяжнюк, О. Пушкіної, П. Рабіновича, В. Радзівської, Є. Романенко, М. Ротбарда, Дж. Ролза, В. Січкара, О. Скрипнюка, І. Словської, Ю. Соколенко, О. Сосніної, К. Степаненко, В. Тимошенко, В. Тихого, О. Тодици, Ю. Тодици, Н. Толкачової, Х. Харта, Т. Чепульченко, В. Шаповала, Ю. Шемшученко та інших. У їхніх працях досліджено багато окремих аспектів теорії функції держави, забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Звідси, метою статті є висвітлення можливого визначення забезпечення й захисту прав і свобод людини і громадянина як головної функції держави в контексті юридико-лібертарної концепції праворозуміння в якості загальної концептуальної ідеї і яка може слугувати об'єднувачою для представників різних правових шкіл і напрямків пізнання.

Відтворимо основні, важливі для дослідження, принципові положення означеного нами підходу.

Історично юридико-лібертарний підхід правового пізнання склався на основі сприйняття права як всезагальної і необхідної форми свободи людей, визнання можливості і дійсності свободи (її буття і реалізації) в соціальному житті як права і лише у формі права. Його було розроблено за радянських часів, в надрах соціалізму, і з самого початку виконував критичну функцію щодо реальної дійсності позитивного «соціалістичного права». Однак ця констатація зовсім не означає, що лібертарне праворозуміння, як явище, мало за мету лише пристосування до умов соціалізму чи суперечити загально прийнятному сучасному природно-правовому підходу. Це різні напрямки розрізнення права і закону, яким властиві як загальні так і специфічні характеристики. На думку фундаторів юридико-лібертаризма специфікою лібертарної концепції, як самостійного напрямку в новій загальній теорії розрізнення права і закону, є те, що в ній нема притаманного природно-

правовим підходам дуалізму одночасно діючих систем «правильного» (ідеального, належного, природного та ін.) права і «неправильного права». Вона не має за мету критику існуючої ситуації, а навпаки, спираючись на досить ґрунтовну наукову парадигму головною і основною своєю функцією вважає – пояснювальну, науково-пізнавальну. І в цьому сенсі вона зорієнтована на виявлення тих відносин і умов, які об'єктивно необхідні для присутності права і дії закону.

За визначенням основоположника цього підходу В. Нерсесянця (1938-2005 рр.) «право взагалі і права людини – це не різні (за своєю суттю, функціям і призначенню) феномени, які живуть незалежно один від одного, а є явищем принципово єдиного порядку і єдиного типу. Права людини (в тих чи інших формах чи об'ємах їх буття і вираження) – це необхідний, невід'ємний і неминучий компонент всякого права, визначень (а власне – суб'єктивно-людський аспект вираження) суті права як всезагальної і необхідної форми свободи людей. Право без прав людини так само ж неможливе, як і право людини без і поза права» [1, с.31].

Окрім В. Нерсесянця, вагомі доробки недавніх та сучасних його представників, таких, як Д. Боуза, Л. Ентіна, В. Лапаєвої, Ю. Лотмана, Р. Нефа, Л. Сідентопа, В. Четвертіна, свідчать не тільки про науково-теоретичну цінність ідей зазначеного підходу, а й соціально-прикладну значимість його використання і особливо, на наше переконання, в наповненні конкретним дієвим змістом поняття забезпечення й захисту прав і свобод людини і громадянина, визначення його як головної і основної функції держави.

Основним Законом України проголошено, що «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [2, с.15]. Однак її діяльність у цьому напрямку не є ефективною. Н. Карпачова на підставі результатів моніторингу ом-

будсманна України була змушена навіть констатувати наявність ознак загальнодержавної кризи в галузі забезпечення прав і свобод людини [3, с.4]. Незадовільний стан склався не тільки завдяки невдалим діям влади, зробленими нею помилками в цьому напрямку, відсутністю в повній мірі необхідних матеріально-фінансових ресурсів, або ж низької правосвідомості громадян. Безперечно, цьому є місце. Але, ще й у значній мірі тому, що юридичній науці до цього часу ще не вдалося вирішити суспільні запити як в загальнотеоретичному сенсі, так і в їх прикладному практичному значенні [4, с.15].

В цьому сенсі представники юридико-лібертарного підходу зазначають, що до цього часу існує значне коло теоретичних питань, розв'язуючи які, правник-науковець у своєму дослідженні, вичерпавши всі доказові аргументи, виходить за межі визначеної парадигми і, внаслідок цього, змушений вживати такі окремі зауваження, як «за певних умов», «сприятливе середовище» тощо. А законодавець, в свою чергу, лишає їх на емпіричний розсуд правника-практика (у тому числі й представників судової гілки влади). Така ситуація суттєво гальмує та навіть нівелює державну діяльність із забезпечення й захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні. Подолання подібних невизначень є досить актуальним науковим завданням, підсумком якого має стати наявність теоретично обґрунтованих і верифікованих критеріїв правового началу, які б окреслювали межі конституційно-правового простору для всіх його учасників – і законодавців і правокористувачів.

Акцентуючи увагу на колі таких невизначень, юридико-лібертарний підхід констатує, що «розрізнення і співвідношення природного і позитивного права – це не співвідношення (з пошуком шляхів і умов їх співпадання і критикою випадків неспівпадання) правової суті (як природне право) і правове явище (як позитивне право), а протипоставлення (здебільш – антагонізм) природного права (як єдиного істинного права – істинної правової суті, і разом з тим істинне правове явище) і

позитивного права (як не істинного права – не істинного і як суть, і як явище). Звідси й властивий природно-правовим концепціям правовий дуалізм – уява про дві одночасно діючі системи права (права природного і права офіційного)» [5, с.22]. Їх подолання базується на підставі розрізнення суті права (як конституюючої ознаки права, що відображає її специфіку) і явища (зовнішньої прояви вказаної суті в реальному соціальному середовищі). В разі такого підходу суть права є критерієм оцінки і правової якості закону, і правової природи природних прав. Закон, який не відповідає правовій суті, має довільний характер і визнається як не правовий. Таким же чином визначається і норма природного права, яка не відповідає визначеному суттєвому критерію, така що знаходиться за межами права і розповсюджує свій регулятивний вплив на простір, який за своєю природою є не правовим порядком, а саме в простір моралі, релігії чи ін.

Наступним важливим у визначенні головної функції держави моментом є те, що права людини в контексті юридико-лібертарної концепції розглядаються як «історія олюднення людини, як історія розширення правового визнання в якості людини тих чи інших людей для того чи іншого кола відносин» [6, с.109]. Становлення і розвиток прав людини і громадянина нерозривно пов'язані з генезисом і еволюцією змісту самого принципу формальної (правової) рівності в різні епохи і в різних суспільствах.

Ідея загальної рівності людей (тобто разом із тим й ідея прав людини як людини) виникла в давнину і довгий час не мала своєї реалізації. Але вона невпинно розвивалася: поступово від первісних уявлень, станового закріплення прав і свобод (вольностей), більш прогресивного їх прояву і нарешті до такого історично перспективного напрямку, який суттєво вплинув на формування тих тенденцій і юридичних конструкцій прав і свобод людини, з якими, в свою чергу, пов'язані сучасні уяви про права людини. Їх генеза найбільш яскраво проявляється у історично визначеному змістовному зв'язку, «логіці спадковості і моментів

розвитку в ланцюгу таких і подібних їм наступних суспільних актів, як: англійські Велика Хартія Вольностей (1215 р.), Петиція про право (1628 р.), Habeas Corpus Act (1679 р.), Декларація прав (1688 р.), Білль про права (1689 р.); американські Декларація права Віргинії (12 червня 1776 р.), Декларація незалежності Сполучених Штатів Америки (4 червня 1776 р.), Конституція США (1787 р.), Білль про права (1789–1791 рр.), французькі Декларація прав людини і громадянина (1789 р.), Загальна декларація прав людини (1948 р.)» [6, с.110], сучасні загально схвалені світовою спільнотою міжнародні документи про права людини. Особливою та визначальною спільною рисою кожного з них стало те, що їх прийняття не мало за мету впровадити в суспільстві «безлад, зробити його постійним, обернути анархію на загальне правило», навпаки вони були проявом турботи «про зміцнення могутності й прав державної влади... встановлення... одноманітнішого й простого політичного та суспільного порядку, що ґрунтується на рівності суспільних станів» [7, с.27]. Згідно матеріалів перелічених правових документів можливо розгледіти «шлях і логіку формування юридичних норм і конструкцій в галузі прав і свобод людини: утвердження цих норм і конструкцій початково в станово-обмеженому варіанті, наступний розвиток первинної моделі, збагачення її змісту, поступове її розповсюдження (в тій чи іншій модифікації і модернізації) на інші соціальні стани і в інші країни, і визнання універсального характеру досягнень найбільш розвинених країн в галузі прав людини сучасним світовим співтовариством і, внаслідок цього, виникнення міжнародно-правових (у поєднанні з внутрішньодержавними можливостями і зусиллями) форм і засобів для їх утвердження у всіх країнах і національно-правових системах» [6, с.110].

У становленні «олюднення людини» самим суттєвим моментом стало проголошення свободи і правової рівності всіх людей у французькій «Декларації прав людини і громадянина» 1789 р. (до цього документу В. Нерсеянц у своїх працях постійно звертався як до

основоположного всім сучасним). В ній, як в аналозі суспільної угоди, було акцентовано, що метою кожного державного союзу є забезпечення природних і невід’ємних прав людини. До їх переліку, крім інших, увійшли найголовніші: свобода, власність, безпека, захист (спротив) гнобленню. Юридико-лібертарний підхід на цій підставі констатує, що таким чином було встановлено – в кожній реальній правовій культурі має існувати хоч би який мінімум мінімального (minimum minimorum) – абсолютний мінімум свободи, до якого входять три компонента:

- особиста свобода (самовизначеність), до якої входить розпоряджання людиною собою і своїми здібностями, її недоторканість і право на приватне життя;

- власність, яка походить від здатності людини до самовизначення, мати право привласнювати, бути власником того, що вона створює і право власника вільно володіти, користуватися і розпоряджатися своїм майном (власність як соціальний інститут означає такий порядок відносин в суспільстві, за якого ресурси життєдіяльності привласнюються);

- і безпека, яка розуміється як право людини на захист публічно-владними інститутами від агресивного насилля, особливо поліцейського та судового (безпека можлива лише тому, що публічно-владні інститути виконують функцію забезпечення правової свободи).

Без цих трьох компонентів – особистої свободи, власності і безпеки – свободи взагалі не існує. Але те, що сьогодні визнається мінімальною невід’ємною свободою в найбільш розвинених правових культурах, за об’ємом і змістом, є набагато ширше, ніж вказаний мінімум.

Абсолютний мінімум свободи може існувати в певних умовах, а саме в умовах правової держави. Правову державу слід розуміти як «правову форму організації і діяльності публічно-політичної влади і її взаємовідносин з індивідами як суб’єктами права, носіями прав і свобод людини і громадянина». До переліку відмінних ознак правової держави, як мінімум, відносяться: визнання і захист прав і свобод людини і громадянина, верховенство

правого закону, організація і функціонування суверенної державної влади на основі принципу розподілу влади» [6, с.107]. Діяльність держави повинна розглядатися в результуючій площині. Кожній з вказаних ознак існують три відповідні і взаємопов'язані компоненти (елементи теорії і практики): «гуманітарно-правовий (права і свободи людини і громадянина), нормативно-правовий (правовий характер закону, конституційно-правова природа і основа джерел діючого позитивного права) і інституціонально-правовий (система розподілу і взаємодії влади, включно з їх взаємною протидією і противагою)» [6, с.107].

Таким чином, ключовим моментом теорії і практики правової держави, її кінцевою метою мають бути: утвердження правової форми та правового характеру взаємовідносин – взаємних прав і обов'язків між публічною владою і підвладними як між суб'єктами права; у визнанні і належному гарантуванні формальної рівності і свободи всіх індивідів, прав і свобод людини і громадянина. При цьому необхідно зважати на такий чинник, що «правосуб'єктність індивідів, їх права і свободи, правовий характер їх відносин з владою – це не продукт волі і передбачення влади, її «дар» чи уступка людям, а є вагомою і сутнісною частиною права, що об'єктивно складається в даному суспільстві, дотримання якого є юридичним обов'язком всіх, і насамперед публічної влади і її представників» [6, с.107]. Цей чинник є головним в сенсі традиційного для ідей правової держави протиставлення невід'ємних прав людини авторитарним чи тоталітарним уявам про їх октроїруваний (дарований, з панської ласки, платні зверху отримані) характер. Права людини в такій державі – «це визнання правоздатності і правосуб'єктності людини. І згідно об'єму правоздатності і згідно колу суб'єктів права в різні епохи можна оцінити, кого ж із людей і в якій мірі та чи інша система визнає в якості людини, що має права» [6, с.108].

Далі, ключовим моментом у відтворенні функції держави з забезпечення й захисту прав і свобод людини і громадянина згідно

юридико-лібертарного підходу, є поняття агресивного насилля. Згідно його положень, «лібертарне праворозуміння починається з розрізнення двох типів культури чи цивілізацій, що виокремилися у всесвітній історії. Є культури, в яких основним принципом соціального буття є свобода – правові культури, і є неправові культури, де нема свободи і права, правового способу соціальної регуляції, хоча є політична влада і закони, є неправове (силове, моральне, релігійне та ін.) соціальне регулювання» [8, с.9]. Право ж має за мету забезпечення рівності і свободи і їм мають користися взаємодії вільних («свободних») індивідів. Задля цього мають існувати інститути, в яких механізм насилля спрямований на подавлення агресивного насилля. Правильність чи неправильність визначається певним критерієм правової якості. Будь-яка соціокультурна у відстоюванні своєї правильності здатна запропонувати тільки два фундаментальних принципи: або рівна свобода людей (в цьому випадку заборона агресивного насилля), або насилля одних щодо інших (і тоді маємо нерівність у свободі). Відтак, під агресивним насиллям розуміється соціальна взаємодія, якою передбачається, що з боку одного з учасників цієї взаємодії (насильника) відмову іншому учаснику у визначенні самостійності: щодо об'єкту примусу заперечуються будь-які соціальні цінності, крім того, що важливо чи корисно, або того, що хоче бачити в ньому суб'єкт насилля [9].

Даний підхід ніяким чином не заперечує можливості існування соціального порядку, який спирається на насилля. Але такому типу порядку є альтернатива – соціальний порядок, в якому кожна людина самостійно і сама визначила свою поведінку (в будь-якому випадку норми суспільства цього не забороняють) і при цьому визнає таку ж можливість щодо інших і, таким чином, створюються суспільне коло вільних взаємодій, а публічна влада виконує функцію захисту свободи і подавлення агресивного насильства [10, с.84]. В цій парадигмі правовим може вважатися тільки порядок вільних взаємодій і забезпечення владою свободи (рівності у свободі).

І щодо поняття обмеження прав людини у цій парадигмі. Полягає воно в наступному: право людини може бути обмежене законом; обмежене тільки з метою захисту інших прав людини; обмежене тільки в тій мірі, в якій не порушується принцип формальної рівності при здійсненні даного права.

Згідно зазначених моментів юридико-лібертарного підходу, можемо відтворити основні ознаки головної функції правової держави – забезпечення й захист прав і свобод людини і громадянина. А саме:

– вона є суттю і змістом самого поняття права – системи загальнообов’язкових норм, визнаних абсолютно вільно і добровільно всіма учасниками кола суспільних взаємодій, об’єднаних в єдиний соціальний інститут, який захищає ненасильницьку діяльність, забезпечує свободу, рівну для всіх дієздатних суб’єктів, і подавляє агресивне насилля;

– вона створює умови щодо можливості кожному здійснювати будь-яку ненасильницьку діяльність, вчиняти будь-які угоди безперешкодно від будь-кого. При цьому під кожним розуміється – кожним дієздатним згідно стандартів даного суспільства. В разі ж будь-якого перешкоджання – обмеження ненасильницької діяльності, навіть коли вони походять від більшості чи тих, що передбачені чинним легітимним законом, виникає факт прояву агресивного насилля. Кінцевим критерієм такого насилля є недопущення порушення права людини на самовизначеність та її права власності;

– основним завданням даної функції є встановлення в суспільстві єдності «панування права і правової форми організації політичної влади, в умовах якої визнаються і захищаються права і свободи людини і громадянина» [6, с.107];

– серцевиною даної функції є механізм обмеження, який на підставі визначених експертним співтовариством ефективно працюючого, зрозумілого і доступного для будь-якого члена суспільства емпіричного критерію оцінки закону і практики його застосування контролює і в певній мірі скеровує судову, а че-

рез нею і законодавчу практику в правове русло [11, с.8], забезпечує дотримання принципу формальної рівності – відсутність привілеїв і дискримінації людей в сфері правового спілкування;

– дана функція спрямовує діяльність правової держави щодо нормативного закріплення досягнутої суспільством межі у русі до свободи в результаті суспільної ненасильницької діяльності людей, постійного моніторингу будь-якої людської діяльності щодо її критерію на агресивність, в разі ж виявлення агресивності, застосовує правові заходи обмеження такої діяльності.

На нашу думку, таке можливе бачення даної функції держави, що в цілому відповідає критерію правового началу (принципу формальної рівності), запропонованого цим підходом, може стати новим третім «принципом, на підставі якого можливо діалектично «зняти» протиріччя між різними підходами до праворозуміння і об’єднати їх пізнавальні потенціали, які безперечно, будуть затребувані сучасною соціально-правовою практикою» [12, с.15] та активно й дієво використовуватися державою при здійсненні нею своєї діяльності щодо забезпечення й захисту прав і свобод людини і громадянина. Її основою є створення таких умов, за яких агресивна поведінка людини стає не тільки неможливою, але й просто недоцільною як для самої людини так і для держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нерсесянц В. С. Общая теория права и государства : учебник для вузов / В. С. Нерсесянц. – М. : НОРМА; Издат. группа НОРМА-ИНФРА-М, 2002. – 539 с.
2. Конституція України : прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Карпачова Н. Омбудсман України на захист прав і свобод людини в умовах глобальної фінансово-економічної кризи / Н. Карпачова // Право України. – 2010. – № 3. – С. 4–18.

4. Матвійчук В. К. Актуальні проблеми юридичної науки 2010 / В. К. Матвійчук // Юридична наука – 2011. – № 1 (1). – С. 14–19.
5. Нерсесянц В. С. Философия права : краткий учебный курс / В. С. Нерсесянц. – М. : Норма-Инфра-М, 2000. – 244 с.
6. Нерсесянц В. С. Философия права : учебник для вузов / В. С. Нерсесянц ; РАН ; Ин-т государства и права. – М. : Инфра-М-Норма, 1997. – 652 с.
7. Токвіль Алексіс де. Давній порядок і революція / Токвіль Алексіс де [Григорій Філіпчук (пер.)]. – К. : Юніверс, 2000. – 224 с.
8. Четвернин В. А. Демократическое конституционное государство : введение в теорию / В. А. Четвернин. – М. : ИГПАН, 1993. – 141 с.
9. Проблема абортивной модернизации и мораль : лекция Льва Гудкова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.polit.ru/lectures/2008/11/21/gudkov.html>.
10. Боуз Дэвид. Либертарианство: История. Принципы. Политика / Д. Боуз [М. Кислов (пер.с англ.), А. Куряев (пер.с англ.)]. – Челябинск : Социум ; Cato Institute, 2004. – 391 с.
11. Лапаева В. В. Различные типы право-понимания: анализ научно-практического потенциала / В. В. Лапаева // Законодательство и экономика. – 2006. – № 4 – С. 7–26.
12. Лапаева В. В. Правовой принцип формального равенства / В. В. Лапаева // Журнал российского права. – 2008. – № 2. – С. 4–23.

Веклич В. О. Концептуальне бачення забезпечення й захисту прав і свобод людини і громадянина як головної функції сучасної держави в контексті юридико-лібертарного праворозуміння / В. О. Веклич // Форум права. – 2012. – № 3. – С. 94–100 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-3/12vvojlp.pdf>

Згідно потреб сучасного розвитку суспільства щодо важливості повного та чіткого визначення функцій держави, в контексті юридико-лібертарного праворозуміння досліджується суть і зміст забезпечення й захисту прав і свобод людини і громадянина як можливої її головної функції. На підставі вузлових положень цього підходу зазначаються основні ознаки такого обов'язкового для становлення та розвитку правової держави напрямку державницької діяльності.

Веклич В.А. Концептуальное видение обеспечения и защиты прав и свобод человека и гражданина как главной функции современного государства в контексте юридико-либертарного правопонимания

В соответствии потребностям современного развития общества относительно важности полного и четкого определения функций государства, в контексте юридико-либертарного правосознания исследуется суть и содержание обеспечения и защиты прав и свобод человека и гражданина в качестве возможно главной ее функции. На основании узловых положений данного подхода указаны основные черты этого обязательного для становления и развития правового государства направления государственной деятельности.

Veklych V.A. Conceptual View on Support and Protection of the Human and Citizens' Rights and Freedoms as the Main Function of the Modern State in the Context of Libertarian Legal Understanding

Nature and elements of current system of protection and support of the human and citizens' rights as the possible primary function of state in the view of libertarian understanding of law and according to its importance and needs of modern society is examines. According to the key points of this view were mentioned the main features of such important for the rule of law activities of state.